

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ, СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДАПТАЦІЯ ДО ВИКЛИКІВ ВІЙНИ І ВІДБУДОВИ

РУДНІЧЕНКО Євгеній

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та адміністрування
Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0002-9407-2026>
e-mail: e.m.rudnichenko@gmail.com

ГАВЛОВСЬКА Наталія

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та адміністрування
Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0003-1084-2853>
e-mail: nataligavlovska@gmail.com

ДЯЧОК Ігор

здобувач
Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0009-0001-0032-5767>
e-mail: ihorrr_d@gmail.com

ВОЗНІЮК Яна

здобувач
Хмельницький національний університет
e-mail: ya_vozzz@ukr.net

Інвестиційна політика формується на різних рівнях, а реалізується за рахунок інвестиційної діяльності, що забезпечує загальний розвиток соціально-економічних систем на макро-, мезо- та мікрорівнях. У результаті аналізу сутності поняття «інвестиційна діяльність» можна зробити висновок про існування декількох основних наукових підходів до її трактування – процесного, ресурсного, цільового, інституційного та економічного. Запропоноване авторське визначення узагальнює ці підходи та підкреслює стратегічний характер інвестиційного управління. Зокрема під інвестиційною діяльністю варто розуміти сукупність цілеспрямованих дій, які включають процеси планування, організації, реалізації та контролю за вкладенням ресурсів у різні об'єкти підприємницької, виробничої та соціальної діяльності з метою отримання економічної вигоди, забезпечення інноваційного розвитку, досягнення соціального ефекту або реалізації інших стратегічних цілей у коротко- та довгостроковій перспективі. Ефективне управління інвестиційною діяльністю на рівні підприємства передбачає реалізацію цілісного процесу, що охоплює формування інвестиційної стратегії, планування, оцінку та відбір проєктів, їх реалізацію, контроль і моніторинг, а також періодичне коригування стратегії.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна політика, інвестиційна діяльність, управління інвестиційною діяльністю, інвестиційна стратегія, адаптація, виклики війни, відбудова.

INVESTMENT POLICY AND INVESTMENT ACTIVITY: CONCEPTUAL FOUNDATIONS, STRATEGIC MANAGEMENT, AND ADAPTATION TO THE CHALLENGES OF WAR AND RECONSTRUCTION

RUDNICHENKO Yevhenii, HAVLOVSKA Nataliia, DIACHOK Ihor, VOZNIUK Yana

Khmelnytskyi National University

Investment policy is shaped at various hierarchical levels and implemented through investment activity, which serves as a crucial driver of socio-economic system development at the macro-, meso-, and micro-levels. A comprehensive analysis of the essence of "investment activity" reveals a diversity of scientific interpretations, which can be grouped into several key approaches: process-based, resource-based, goal-oriented, institutional, and economic. Each of these offers a unique lens through which investment activity is conceptualized, highlighting its multifaceted nature. The author's proposed definition synthesizes these approaches, placing a special emphasis on the strategic dimension of investment management.

In this context, investment activity is defined as a system of purposeful and coherent actions involving the planning, organization, execution, and control of resource allocation into various entrepreneurial, production, and social ventures. These actions aim to generate economic returns, stimulate innovation, achieve societal outcomes, and fulfill strategic objectives over both short-term and long-term horizons. The strategic orientation of investment activity underscores its role in fostering sustainable growth and competitiveness in dynamic environments.

At the enterprise level, effective investment activity management necessitates a holistic approach encompassing the development of an investment strategy, comprehensive planning, project evaluation and selection, practical implementation, and ongoing monitoring and control. Moreover, the investment process must be adaptable, involving regular reassessment and refinement of the strategy to respond to internal changes and external challenges. This integrated approach ensures that investment decisions are aligned with broader organizational goals and contribute meaningfully to overall economic and social progress.

Keywords: investments, investment policy, investment activities, investment management, investment strategy, adaptation, challenges of war, reconstruction.

РУДНІЧЕНКО, Є., ГАВЛОВСЬКА, Н., ДЯЧОК, І., & ВОЗНІЮК, Я. (2023). ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ, СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДАПТАЦІЯ ДО ВИКЛИКІВ ВІЙНИ І ВІДБУДОВИ. *Development Service Industry Management*, (4), 261–265. [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4\(40\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4(40))

RUDNICHENKO, Y., HAVLOVSKA, N., DIACHOK, I., & VOZNIUK, Y. (2023). INVESTMENT POLICY AND INVESTMENT ACTIVITY: CONCEPTUAL FOUNDATIONS, STRATEGIC MANAGEMENT, AND ADAPTATION TO THE CHALLENGES OF WAR AND RECONSTRUCTION. *Development Service Industry Management*, (4), 261–265. [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4\(40\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4(40))

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

В умовах постійних змін, динамічного розвитку економіки та високого рівня конкуренції формування інвестиційної політики та ефективне управління інвестиційною діяльністю стає одним із ключових чинників забезпечення сталого розвитку підприємств, що позитивно впливає на регіональний розвиток в цілому. Саме інвестиції виступають рушієм зростання, джерелом оновлення основних фондів, технологічної модернізації, розширення ринків збуту та підвищення загального рівня конкурентоспроможності бізнесу [4, 13]. Управління інвестиційною діяльністю передбачає цілісну систему рішень щодо планування, реалізації, оцінки та контролю інвестиційної діяльності з урахуванням ризиків та стратегічних пріоритетів підприємства. Такий процес охоплює не лише формування інвестиційної політики, а й вибір ефективних джерел фінансування, визначення критеріїв відбору інвестиційних проєктів, а також оптимізацію структури інвестиційного портфеля.

Аналіз досліджень та публікацій

Питанням управління інвестиційною діяльністю підприємств приділяли увагу багато вітчизняних та зарубіжних науковців, кожен із яких зробив значний внесок у розвиток теоретичних і прикладних аспектів цієї сфери. Серед українських дослідників слід виділити праці таких науковців, як: Бланк І., Гавловська Н., Денисенко М., Дорошенко Т., Татаренко Н., Поручник А., Рудніченко Є., Шевчук В., Рогожин П., Рясних Є. та інші. Незважаючи на широку теоретичну базу, проблема залишається в недостатній адаптації методик управління інвестиціями до умов українських підприємств, і це створює потребу в розробленні нових, більш гнучких підходів до управління інвестиційною діяльністю з урахуванням сучасних викликів.

Формулювання цілей статті

Мета статті полягає у дослідженні теоретико-методичних засад формування і реалізації інвестиційної політики у межах інвестиційної діяльності підприємства, аналізі її сутності, складових елементів та нормативно-правового забезпечення, а також у визначенні ключових етапів процесу управління інвестиційною діяльністю в умовах динамічного ринкового середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження

з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Управління інвестиційною діяльністю підприємства є запорукою розвитку підприємства, і передбачає формування стратегії, раціональне управління ресурсами, планування, прийняття рішень, стимулювання і мотивацію, а також інвестиційний контроль. Для більш детального розуміння інвестиційної діяльності розглянемо її сутність (табл. 1). Наведені визначення поняття «інвестиційна діяльність» у табл. 1 дозволяють виокремити кілька підходів, а саме:

- а) процесний підхід розглядає інвестиції через призму послідовних дій, зокрема від накопичення ресурсів, їх вибору, оцінки та розміщення до реалізації та отримання результатів;
- б) ресурсний підхід акцентує увагу на інвестиційних ресурсах, зокрема матеріальних, фінансових, інтелектуальних та інших активів, що вкладаються з метою отримання економічного або соціального ефекту;
- в) цільовий підхід розглядається як процес, спрямований на досягнення конкретних цілей. До цілей належать: отримання прибутку, приріст капіталу, позитивний фінансовий результат або соціальний ефект;
- г) інституційний підхід охоплює нормативно-правові та законодавчі аспекти інвестиційної діяльності, зокрема з позиції регулювання на державному рівні;
- д) економічний підхід трактується як вид господарської діяльності, що спрямований на отримання економічного результату або іншої вигоди.

На нашу думку під інвестиційною діяльністю слід розуміти сукупність цілеспрямованих дій, які включають процеси планування, організації, реалізації та контролю за вкладенням ресурсів (фінансових, матеріальних, інтелектуальних, інформаційних) у різні об'єкти підприємницької, виробничої та соціальної діяльності з метою отримання економічної вигоди, забезпечення інноваційного розвитку, досягнення соціального ефекту або реалізації інших стратегічних цілей у коротко- та довгостроковій перспективі.

В загальному, інвестиційну діяльність підприємства можна представити у вигляді певного процесу, що зображений на рис. 1.

Сутність поняття «інвестиційна діяльність»*

Автор, джерело	Визначення
Борщ Л. [1]	«послідовність сукупних дій її суб'єктів (інвесторів та учасників) щодо здійснення інвестицій з метою досягнення стратегічних цілей»
Васильєв С., Бондарчук Н., Макаренко А., Мельник Л. [2]	«сукупність дій, пов'язана з довгостроковим вкладенням капіталу в різноманітні сфери та галузі національної чи зарубіжної економіки з метою отримання прибутку»
Войнаренко М., Бушовська Л. [3]	«сукупність дій і заходів з розміщення коштів (інвестицій) з метою отримання зростаючої величини прибутку і досягнення позитивного фінансового результату підприємства»
Градисов В., Кривченко С., Ісаєва О. [5]	«процес вкладення капіталу в усіх його формах у різні об'єкти (інструменти) його господарчої діяльності з метою одержання прибутку, а також досягнення іншого економічного чи позакоекономічного ефекту, здійснення якого базується на ринкових принципах і пов'язане з факторами часу, ризику і ліквідності»
Денисенко М. [6]	«включає в себе такі складові елементи формування та використання капіталу: накопичення, внутрішній та зовнішній рух капіталу, власне інвестування»
Доуртмес П. [7]	«процес вкладання ресурсів, що забезпечують безперервність життєдіяльності підприємства»
ЗУ «Про інвестиційну діяльність» [17]	«сукупності практичних дій громадян, юридичних осіб та держави щодо реалізації інвестицій»
Майорова Т. [8]	«інвестиційний процес, який потребує проектної підтримки, здійснення проектного аналізу»
Музиченко А. [9]	«сукупність економічних операцій, що характеризують рух довгострокового вкладення капіталів, та призначених для створення, розширення, реконструкції, модернізації, технічного переозброєння підприємств, об'єктів підприємницької діяльності»
Пічугіна Т.С., Забродська Л. [10]	«вид господарської діяльності, пов'язаний із витратами певних ресурсів»
Федоренко В. [12]	«комплекс заходів і дій фізичних та юридичних осіб, які вкладають власні кошти (у матеріальний, фінансовий та інший майновий форми) з метою отримання прибутку»
Авторське визначення	«сукупність цілеспрямованих дій, які включають процеси планування, організації, реалізації та контролю за вкладенням ресурсів (фінансових, матеріальних, інтелектуальних, інформаційних) у різні об'єкти підприємницької, виробничої та соціальної діяльності з метою отримання економічної вигоди, забезпечення інноваційного розвитку, досягнення соціального ефекту або реалізації інших стратегічних цілей у коротко- та довгостроковій перспективі»

*сформовано автором із використанням літературних джерел

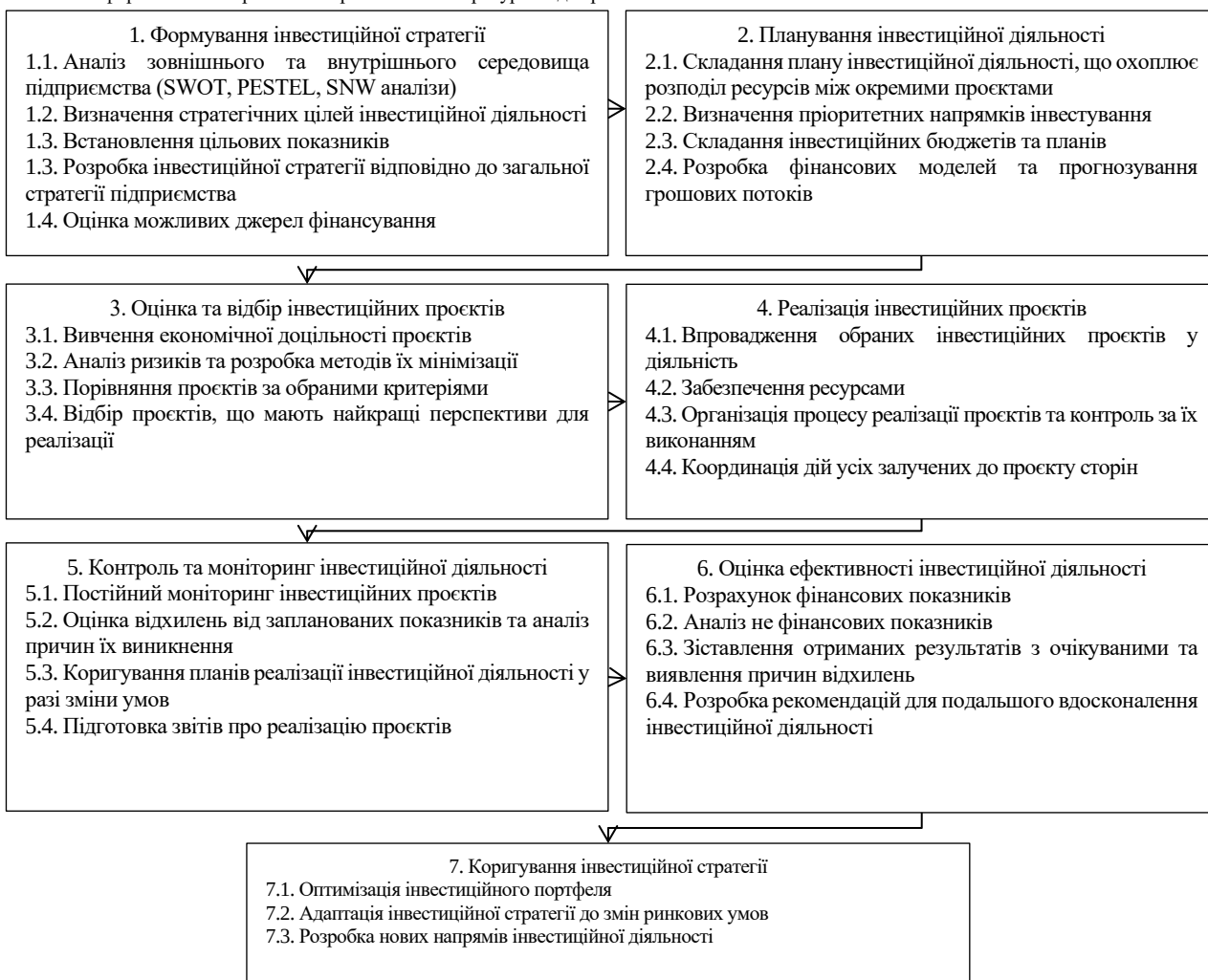

Рис. 1. Процес реалізації інвестиційної діяльності підприємства

Процес реалізації інвестиційної діяльності починається з формування інвестиційної стратегії, яка є складним процесом і включає ряд процесів. При розробці інвестиційної стратегії підприємства необхідно проаналізувати зовнішнє та внутрішнє середовище функціонування підприємства. В подальшому слід чітко визначити стратегічні цілі інвестиційної діяльності та встановлення цільових показників. Важливим аспектом при реалізації інвестиційної стратегії є узгодження бажаних результатів з наявними ресурсами підприємства. окрім того, варто узгоджувати інвестиційну стратегію із загальною (корпоративною) стратегією підприємства. Інвестиційна стратегія підприємства пов'язана із напрямками його розвитку, які більш детально представлені у табл. 2.

Таблиця 2

Взаємозв'язок інвестиційної стратегії підприємства та напрямів його розвитку*

Напрямок розвитку	Стратегічна мета	Інвестиційне завдання	Інвестиційна стратегія
Вертикальна інтеграція	Створення інтегрованого технологічного комплексу з високою доданою вартістю, оптимізація ланцюгів постачання та зменшення витрат	Інвестування у створення чи придбання суміжних та допоміжних виробництв, інтеграція з постачальниками та дистрибуторами	Стратегії капітального розвитку, диверсифікації інвестицій, вертикального розширення та контролю над ланцюгом постачання
Горизонтальна диверсифікація	Розширення напрямків та видів діяльності для збільшення ринкової частки та створення синергії з основним бізнесом	Інвестування у розробку чи придбання нових продуктів, брендів або розширення асортименту продукції	Диверсифікація інвестицій, придбання чи злиття з підприємствами, розвиток спільних підприємств, франчайзинг
Поглиблення ринку	Зміцнення ринкових позицій через лідерство у сфері ціни та якості продукції	Інвестування у процесні інновації: технологічні, маркетингові, збутові, управління персоналом та інше	Процесне інвестування, інвестиції у маркетинг, логістику, покращення якості, розширення каналів збуту
Регіональна експансія	Розширення присутності на нових ринках та зростання ринкової частки	Інвестування у створення нових виробничих потужностей або збутових мереж поза межами основного регіону	Географічна диверсифікація, створення філій, стратегічних альянсів, розвиток франчайзингових мереж
Технологічні інновації	Підвищення технологічного рівня виробництва, підвищення ефективності	Інвестування у розробку нових технологій, модернізацію обладнання, цифровізацію	Інноваційне інвестування, науково-дослідне інвестування, впровадження технологічних платформ, модернізація виробництва
Екологічна стійкість	Забезпечення відповідності екологічним стандартам та мінімізація екологічних ризиків	Інвестування у проекти екологічної модернізації, розробку екологічно чистих продуктів, впровадження циркулярної економіки	Інвестиційної стійкості, екологічного інвестування, сертифікація за міжнародними екологічними стандартами, проекти із соціальної відповідальності

*доповнено за [11]

Наступним етапом на рис. 1 є планування інвестиційної діяльності підприємства передбачає розподіл ресурсів між окремими проектами, розробку пріоритетних напрямків інвестування, формування бюджетів та планів, створення фінансових моделей й прогнозування грошових потоків. Третім етапом є оцінка та відбір інвестиційних проектів, що передбачає відбір серед існуючих інвестиційних проектів за критерієм найвищого потенціалу його реалізації та найбільш вигідними умовами. Також, проводиться аналіз економічної доцільності проектів та оцінюються ризики проекту та розробляються методи їх мінімізації. Наступним етапом є реалізація інвестиційних проектів за рахунок прийняття управлінських рішень, забезпечення проектів необхідними ресурсами, організація процесу реалізації проектів та координація дій усіх залучених до проекту сторін. П'ятим етапом є контроль та моніторинг інвестиційної діяльності, оцінка відхилень від запланованих показників, а також, аналіз причин їх виникнення. В подальшому готуються звіти та пропозиції щодо коригування інвестиційної діяльності. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності передбачає оцінювання результативності реалізованих інвестиційних проектів та інвестиційної діяльності підприємства загалом. А також, розробляються рекомендації щодо вдосконалення інвестиційної діяльності. Важливим етапом при реалізації інвестиційної діяльності є коригування інвестиційної стратегії за рахунок її адаптації стратегії до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства, а також, відбувається оптимізація інвестиційного портфеля. Вносяться зміни до інвестиційної стратегії з урахуванням нових ринкових умов.

**Висновки з даного дослідження
та перспективи подальших досліджень у даному напрямі**

Інвестиційна діяльність є ключовим елементом стратегічного розвитку будь-якого підприємства, оскільки саме вона формує потенціал для зростання, модернізації виробництва, впровадження інновацій та підвищення конкурентоспроможності.

З метою раціонального використання ресурсів і досягнення стратегічних цілей на підприємстві застосовується управління інвестиційною діяльністю. У статті наведено процес реалізації інвестиційної діяльності підприємства, і її можна охарактеризувати як логічну послідовність взаємопов'язаних етапів: від формування інвестиційної стратегії до оцінки ефективності та коригування в умовах динамічного середовища. Такий підхід забезпечує системність управління інвестиціями, дозволяє зменшити ризики та забезпечити адаптивність до ринкових змін.

Література

1. Борщ Л. М. Інвестиції в Україні: стан, проблеми і перспективи. Київ : Знання, КОО, 2003. 318 с.
2. Васильєв С. В., Бондарчук Н. В., Макаренко А. П., Мельник Л. Л. Словник економічних термінів. Дніпропетровськ: ДДАУ. 192 с.
3. Войнаренко М. П., Бушовська Л. Б. Інвестиційна діяльність як об'єкт управління. *Економіка : реалії часу. Науковий журнал*. 2015. № 5(21). С. 40–44.
4. Гавловська Н.І., Рудніченко Є.М., Білань В.Ю., Лісовський І.В., Ядуха С.Й. Теоретичні основи управління інвестиційною діяльністю в умовах цифровізації економіки. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2021. Том 6. № 4. С. 10–15.
5. Градісов В. М., Кривченко С. В., Ісаєва О. Є. Інвестування : монографія. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 164 с.
6. Денисенко М. Можливості активізації інвестування в сучасних умовах. *Економіка України*. 2003. № 1. С. 28–32.
7. Доуртмес П. О. Теоретико-методичне забезпечення оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності промислового підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04. Харків : Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т», 2018. 21 с.
8. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
9. Музиченко А. С. Інвестиційна діяльність в Україні : навч. посібник. Київ : Кондор, 2005. 406 с.
10. Пічугіна Т. С., Забродська Л. Д. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність та зміст управління. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2013. Вип. 2(1). С. 146–154.
11. Рудніченко Є. М., Рясних Є. Г., Гавловська Н. І. Інвестиційний менеджмент : навчальний посібник. Хмельницький : ХНУ, 2010. 415 с.
12. Федоренко В. Г. Інвестиційний менеджмент : навчальний посібник. Київ : МАУП, 2001. 280 с.
13. Zlotenko O., Rudnichenko Y., Illiashenko O., Voynarenko M., Havlovskaya N. Optimization of the sources structure of financing the implementation of strategic guidelines for ensuring the economic security of investment activities of an industrial enterprise. *TEM JOURNAL – Technology, Education, Management, Informatics*. 2019. Vol.8, № 2. P. 498–506.

References

1. Borshch L. M. Investytsii v Ukraini: stan, problemy i perspektyvy. Kyiv : Znannia, KOO, 2003. 318 s.
2. Vasyliiev S. V., Bondarchuk N. V., Makarenko A. P., Melnyk L. L. Slovyk ekonomichnykh terminiv. Dnipropetrovsk: DDAU. 192 s.
3. Voinarenko M. P., Bushovska L. B. Investytsiina diialnist yak ob'iekt upravlinnia. *Ekonomika : realii chasu. Naukovyi zhurnal*. 2015. № 5(21). S. 40–44.
4. Havlovskaya N.I., Rudnichenko Ye.M., Bilan V.Iu., Lisovskyi I.V., Yadukha S.I. Teoretychni osnovy upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*. 2021. Tom 6. № 4. S. 10–15.
5. Hradisov V. M., Kryvchenko S. V., Isaieva O. Ye. Investuvannia : monohrafiia. Kyiv : Tsentr navchalnoi literatury, 2004. 164 s.
6. Denysenko M. Mozhlyvosti aktyvizatsii investuvannia v suchasnykh umovakh. *Ekonomika Ukrainy*. 2003. № 1. S. 28–32.
7. Dourtmes P. O. Teoretyko-metodychne zabezpechennia otsiniuvannia investytsiino-innovatsiinoi diialnosti promyslovoho pidpriemstva : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : spets. 08.00.04. Kharkiv : Nats. tekhn. un-t «Kharkiv. politekhn. in-t», 2018. 21 s.
8. Maiorova T. V. Investytsiina diialnist: pidruchnyk. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury, 2009. 472 s.
9. Muzychenko A. S. Investytsiina diialnist v Ukraini : navch. posibnyk. Kyiv : Kondor, 2005. 406 s.
10. Pichuhina T. S., Zabrodskaya L. D. Investytsiina diialnist pidpriemstva: sutnist ta zmist upravlinnia. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*. 2013. Vyp. 2(1). S. 146–154.
11. Rudnichenko Ye. M., Riasnykh Ye. H., Havlovskaya N. I. Investytsiinyi menedzhment : navchalnyi posibnyk. Khmelnytskyi : KhNU, 2010. 415 s.
12. Fedorenko V. H. Investytsiinyi menedzhment : navchalnyi posibnyk. Kyiv : MAUP, 2001. 280 s.
13. Zlotenko O., Rudnichenko Y., Illiashenko O., Voynarenko M., Havlovskaya N. Optimization of the sources structure of financing the implementation of strategic guidelines for ensuring the economic security of investment activities of an industrial enterprise. *TEM JOURNAL – Technology, Education, Management, Informatics*. 2019. Vol.8, № 2. P. 498–506.